

HOE VERMOORD JE
ELF MILJOEN
MENSEN?

ZO DEED MEN DAT TIJDENS WO2
ZO ZOU DAT NU KUNNEN GAAN

ANDY ANDREWS

VOORWOORD JOËL VOORDEWIND

DE
»»» BARBAAR »
UITGEVERIJ

HOE VERMOORD JE 11 MILJOEN MENSEN?

Originally published in the U.S.A. under the title

How Do You Kill 11 Million People?

Published in Nashville, Tennessee, by W Publishing,
an imprint of Thomas Nelson, a division of HarperCollins
Christian Publishing, Inc.

Copyright © 2011 Andy Andrews

Copyright © 2021 Nederlandse uitgave: De Barbaar Uitgeverij

Auteur: Andy Andrews

Voorwoord Joël Voordewind

Illustraties: Wayne Brezinka

Vertaling: Gerhard Rijkse

Omslagontwerp en binnenwerk: Jore ontwerp

Jaar van uitgave: februari 2021

www.debarbaar.com

ISBN: 978-90-5999-179-8

NUR: 740

Alle rechten voorbehouden

*Liegen is de gewenste
waarheid spreken*

FREEK DE JONGE

WOORD VOORAF

JOËL VOORDEWIND

Wat is waarheid? Dat is de vraag die de Romeinse gouverneur Pontius Pilatus ongeveer 2000 geleden stelde aan Jezus van Nazareth. In dit boek wordt diezelfde vraag gesteld, maar dan in relatie tot de 11 miljoen joden en minderheden die vermoord werden in Duitse concentratiekampen. Wat is de waarheid? Waarom hebben de slachtoffers en omstanders zich niet krachtiger verzet in die dagen? En welke lessen kunnen we daaruit trekken voor ónze omgang met de waarheid, in een verwarrende tijd als de onze?

In de oorlog werd er doelbewust, stelselmatig en professioneel onwaarheid verkondigd over wat er met de joden en andere minderheden zou gaan gebeuren als ze op transport werden gezet naar Duitsland of Polen. Mede daardoor konden joden, zigeuners, communisten, homo's en andere minderheden systematisch worden vermoord.

Wat is waarheid in onze tijd? We leven immers in een tijd van fake news, van halve waarheden en eigen waarheden (alternatieve feiten).

De waarheid kan geweld worden aangedaan als er grote economische of politieke belangen op het spel staan. Ook kan de waarheid worden verdraaid als deze ons persoonlijk niet goed uitkomt.

Het lijkt soms net op de waarneming van een ongeluk. Zes mensen hebben hetzelfde ongeluk gezien, toch kunnen ze alle zes tot verschillende oordelen komen over de toedracht of de schuldvraag. Het wordt nog ingewikkelder als sommigen bewust een deel van de toedracht vertellen en een ander (ongunstig) deel weglaten, omdat ze misschien partij (familie of vriend) van één van de bestuurders zijn of omdat ze er baat bij hebben (uitkering van de schadevergoeding). Met halve of hele leugens krijg je de waarheid niet boven tafel.

De gevolgen zijn groot. De waarheid en de leugens uit het verleden, of onze interpretatie van de vermeende waarheid aangaande het verleden, kunnen ons heden en onze toekomst vormen. Andy Andrews doet een

*De straf die wijzen
ondergaan die weigeren deel
te nemen aan de regering,
is dat ze geregeerd zullen
worden door mensen
slechter dan henzelf.¹*

PLATO

*‘Jullie zullen de
waarheid kennen,
en de waarheid zal
jullie vrijmaken.’*

Misschien zijn dit wel de beroemdste woorden die ooit over waarheid zijn gesproken. De meesten van ons zullen direct, instemmend hun handtekening onder deze woorden willen plaatsen. Ze resoneren met onze ziel en voelen gewoon goed.

Maar wat hebben ze ons werkelijk te zeggen? En heb je wel eens nagedacht over wat het tegenovergestelde ons te zeggen heeft? Als het waar is dat het kennen van de waarheid je vrijmaakt, is het tegenovergestelde dan ook waar? Dat wanneer je de waarheid niet kent, je het gevaar loopt gevangen te raken?

Als jonge jongen kwam ik er op pijnlijke wijze achter dat de waarheid je ook in de problemen kon brengen, of maakte dat anderen je niet kozen of mochten. Natuurlijk hadden ook mijn ouders me geleerd dat ik altijd de waarheid moest spreken. Ze beloofden zelfs me nooit een pak voor de broek te geven als ik maar de waarheid sprak.

Op de basisschool vertelde ik aan mijn klasgenoten dat Elvis Presley een neef van me was. Ik denk dat ik hoopte daardoor een beetje populairder te worden. Maar Elvis was geen neef, alhoewel ik dat plechtig had bezworen in een cafetaria. Toen het uitkwam werd ik zo mogelijk nog minder populair.

Het was een goede leerschool en ik was vastbesloten voortaan wél de waarheid te spreken.

Op mijn vijftiende beloofde een man in de wijk mij vijftig dollar als ik een klus in zijn tuin voor hem zou doen. Toen ik klaar was, overhandigde hij me twintig dollar en hij zei erbij dat dat het bedrag was dat we hadden afgesproken. Het was de eerste keer in mijn leven dat iemand mij recht in de ogen aankeek en keihard loog. Enige jaren later kwam ik zijn naam in de plaatselijke krant tegen. Hij werd publiekelijk aan de schandpaal genageld en beboet vanwege een andere situatie waarin hij de waarheid niet had gesproken.

Zo werd tijdens mijn jeugd waarheid de norm voor mij, iets om in alles na te streven. Bij alles wat ik deed hield ik de waarheid in het oog. Als ik eerlijk ben lukte dat soms geheel en soms gedeeltelijk.

Op de televisie zag ik hoe de president van de Verenigde Staten vol schaamte ontslag moest nemen. Ik had in die tijd niet goed door hoezeer het land in beroering was, niet zozeer door wat hij gedaan had, maar doordat hij erover had gelogen.

Als volwassene ben ik met steeds meer belangstelling de geschiedenis gaan bestuderen. Om de één of andere reden boeit het mij mateloos wat mensen en volken vele jaren geleden hebben gedaan. Ik ben ook zeer geïnteresseerd in de gevolgen – welke invloed heeft dat wat werd gezegd en gedaan in de jaren erna op deze beschavingen gehad.

Ik vraag me wel eens af in welke mate die invloed doorgaat tot op ons leven? Zouden wij de geschiedenissen en beslissingen van hen die voor ons leefden nauwlettender moeten bestuderen?

Lang geleden al besloot ik dat als de geschiedenis van waarde was voor mijn leven nu, en voor mijn persoonlijke overtuigingen en verwachtingen, dat ik dan niet voor de verleiding mocht vallen mensen en volken in te delen in de categorieën ‘good guys’ en ‘bad guys’. Dan zou ik er zelf te gemakkelijk mee kunnen weggkomen.

De waarheid zou dan belangrijker moeten zijn dan al het andere dat ik vond, zelfs belangrijker dan wat ik geloofde of geleerd had. Natuurlijk hoopte ik stilletjes dat wat ik vond mijn eigen waarheden alleen maar zou bevestigen.

Ergens onderweg, terwijl ik de Middeleeuwen bestudeerde, ontdekte ik dat er een vreemde paradox in ons brein bestaat over het verleden. Die paradox komt erop neer dat de meeste mensen geen onderscheid maken tussen *geschiedenis* en *verleden*. Als ik simpel moet uitleggen wat ik bedoel, is het: het verleden is dat wat werkelijk is gebeurd, terwijl geschiedenis dat is wat erover is opgeschreven.

Misschien begrijp je het verschil nog niet goed. Je hebt vast wel eens iets zelf meegemaakt waarover je later anderen op zo'n manier hoorde vertellen dat je dacht: *Zo ging het helemaal niet!* Hetzelfde geldt voor dat wat wij geschiedenis noemen. Mogelijk komt het als een schok voor je, maar dat wat wij als geschiedenis hebben meegekregen, kan van A tot Z verzonnen zijn. Ontsproten aan de verbeelding van iemand met bijbedoelingen. Of, misschien werd de geschiedenis wel opgeschreven, en zeker in de Middeleeuwen gebeurde dat, door iemand met hele duidelijke bijbedoelingen.

Ik ging verder met mijn wereldreis door de geschiedenis. Maar was me er nu van bewust dat wanneer ik zeker wilde zijn dat mijn informatie klopte, ik de gevonden geschiedkundige verhalen waar mogelijk moest toetsen aan ooggetuigenverslagen en andere extra bronnen.

Voor al de verhalen over het leven van Jeanne d'Arc fascineerden me – wat er opgetekend stond over haar overwinningen, haar gevangenschap, de rechtszaak die veertien maanden duurde, haar executie, het onderzoek dat twintig jaar na haar overlijden werd heropend en leidde tot nietigverklaring van het eerste vonnis en haar daaropvolgende zaligverklaring. Er waren honderden ooggetuigenverslagen die een periode van bijna dertig jaar besloegen, waarin mensen aangaven wat zij persoonlijk hadden gezien en niet gezien. Kennen we daarmee vandaag de dag de volle waarheid over het leven en overlijden van Jeanne d'Arc? Dat zou je wel hopen. Ze is immers beschermheilige van soldaten, martelaren, gevangenen en heel Frankrijk.

Wie de wereldgeschiedenis blijft bestuderen, ziet dat deze tijdens de 17^e en 18^e eeuw helderder beschreven wordt, met name tijdens de Amerikaanse revolutie. Wie wil, kan de verslagen van de verschillende kampen en overtuigingen in nog altijd tamelijk goede staat zelf onderzoeken.

Mensen in onze tijd hebben een bepaald historisch besef, weten bepaalde gebeurtenissen in de juiste tijd te plaatsen en kennen de belangrijkste gebeurtenissen die ons leven mede hebben vormgegeven. We lezen af en toe een geschiedkundig boek en zien wel eens een film waarin de geschiedenis wordt gepresenteerd. Maar als het erover gaat waarom we doen wat we doen, waarom we op een bepaalde manier met elkaar omgaan, wat wel en niet goed gevonden wordt in onze samenleving, zijn er maar weinig mensen die waarheid over het verleden verbinden met de werkelijkheid van vandaag. Dus, is de waarheid kennen over wat er in het verleden is gebeurd dan wel zo belangrijk? En hoe zit dat met waarheid in algemene zin? Natuurlijk is waarheid als moreel ideaal een hoffelijk streven – de meesten van ons zijn ermee opgevoed dat we de waarheid moeten spreken en goed moeten doen. Maar in welke mate doet waarheid er dan verder toe?

Om die vraag goed te
kunnen beantwoorden,
zou ik je een andere
vraag willen stellen...

*Hoe vermoord
je elf miljoen
mensen?*